

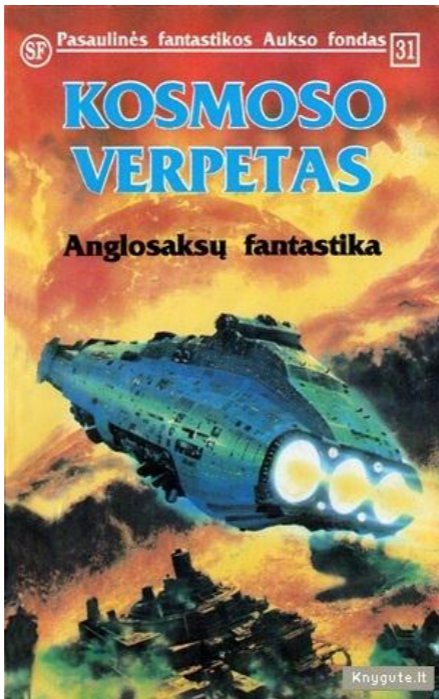
SF

Pasaulinės fantastikos Aukso fondas

31

KOSMOSO VERPETAS

Anglosaksų fantastika

Knygute.lt

KOSMOSO VERPETAS

Anglijos ir JAV rašytojų moksliniai
fantastiniai kūriniai

"KOSMOSO VERPETAS" - tai garsiausių
Anglijos bei JAV rašytojų mokslinių
fantastinių kūrinių antologija. Rėjus
Bredberis, Artūras Klarkas, Klifordas
Saimekas, Laris Naivenas ir dar šeši
stulbinančiai populiarius autoriai, už
savo kūrybą įvertinti HUGO bei NEBULA
premijomis, vėl prabyla į mus
lietuviškai.

Maelstrom II © by Arthur C. Clarke, 1987

The Fly © by Arthur Porges, 1952

A Pail of Air © by Fritz Leiber, 1968

Grandpa © by James H. Schmitz, 1955

Perchance to Dream © by Ray Bradbury, 1971

Time in Advance © by William Tenn, 1956

The Fence © by Clifford D. Simak, 1974

Dark Night in Toyland © by Bob Shaw, 1987

Neutron Star © by Larry Niven, 1966

Enemy Mine © by Barry B. Longyear, 1979

Serija "Pasaulinės fantastikos Aukso fondas"

31 tomas. Serija įkurta 1990 m.

Vertimas į lietuvių kalbą © leidykla "Eridanas", 1995

Elektroninė versija © Knygute.lt, 2012

Turiny

Arthur C. Clarke
KOSMOSO VERPETAS

Arthur Porges
MUSÉ

Fritz Leiber
KIBIRAS ORO

James H. Schmitz
SENELIS

Ray Bradbury
GALBŪT NET IR SAPNUS REGĒT...

William Tenn
BAUSMĒ AVANSU

Clifford D. Simak
UŽTVARA

Bob Shaw
TAMSI NAKTIS ŽAISLU ŠALYJE

Larry Niven
NEUTRONINĒ ŽVAIGŽDĒ

Barry B. Longyear
PRIEŠE MANO

Arthur C. Clarke

KOSMOSO VERPETAS

Jis ne pirmasis, kuriam sekundės tikslumu lemta sužinoti, kada jį užklups mirtis ir kokia ji bus, su kartėliu pagalvojo Klifas Leilandas; nesuskaičiuojama daugybė mirties bausmei pasmerkusių žinodavo tai. Tačiau, laukdami paskutiniuosios savo aušros, iki pat grėsmingojo mirties momento jie visgi galėdavo tikėtis malonės; iš žmonių galima buvo laukti gailestingumo, o štai amžinųjų gamtos dėsnių pakeisti neįmanoma.

O juk vos prieš šešetą valandų jis linksmai švilpavo, ruošdamasis tolimon kelionėn ir pakudamasis savo dešimties kilogramų bagažą. Netgi dabar, po viso to, kas įvyko, jis vis dar negalėjo užmiršti, kaip svajėjo apkabinti Mairą bei surengti seniai žadėtąją išvyką Nilu su Brajanu ir Sju. Po keleto minučių, kai Žemė pasirodys iš už horizonto, galbūt jam pavyks dar kartą išvysti Nilą, tačiau žmonos ir vaikų veidus jis galės pamatyti tik vaizduotėje. Ir viskas dėl to, kad jis, norėdamas sutaupyti devynis šimtus penkiasdešimt dolerių, sumanė vykti namo ne keleivine raketa, o krovinine kapsule.

Jis žinojo, kad neįtikėtinai sunkios bus pirmosios dvylika sekundžių, kai elektrinė katapultą skraidins jį dešimties mylių ilgio estakada, kol išplėš kapsulę iš Mėnulio traukos sferos. Tačiau, nors ir turėdamas galvoje tai, kad starto metu jis bus pasinėręs vonioje, pripildytoje specialaus skysčio, Klifas niekaip negalėjo įsisąmoninti, ką reiškia 20g perkrova. Ir tik kai kapsulę ėmė veikti pašėlusio greitėjimo jėgos, jis bemaž suvokė, kokia siaubinga galia sukilo prieš jį. Buvo girdėti tik lengvas metalinių kapsulės sienelių braškėjimas; o žmogui, pripratusiam prie startuojančio raketinio laivo variklių dundesio, tokia tylą atrodė kraupi. Kai garsiakalbis pranešė: "Skrydžio laikas T plus penkios sekundės - greitis du tūkstančiai mylių per valandą", Klifas negalėjo patikėti savo ausimis.

Dviejų tūkstančių mylių per valandą greitį išvystė per penketą sekundžių - o priešaky, veikiant milžiniškiems katapultos magnetams, laukia dar septynios šitokio greitėjimo sekundės. Jo kapsulė tartum žaibas lėkė palei Mėnulio paviršių, ir... po starto praėjus lygiai septynetui sekundžių, elektros energijos okeanas išseko.

Netgi paniręs antiperkrovos vonioje, Leilan-

das pajuto, kad kažkas ne taip. Specialusis skystis, kuris atrodė sustingęs nežmoniško greitėjimo metu, staiga atgijo. Nors kapsulė nė nestabteldama ir toliau lėkė estakada, pagreitis išnyko, ir dabar ji judėjo pirmyn tik iš inercijos.

Klifas nesuspėjo patirti baimės, jis net nesuivokė, kas įvyko - jau kitą akimirką elektros srovė vėl plūstelėjo superelektromagnetų laidais. Kapsulė sudrebėjo, jos sienelės ėmė grėsmingai braškėti, ir ji svaiginančiu greičiu pasileido pirmyn.

Kai galiausiai pagreitis vėl dingo, kapsulės viduje įsiviešpatavo nesvarumas. Klifas ir be prietaisų suprato, jog kapsulė atsiplėšė nuo estakados ir atsidūrė kosmose - jo skrandis nenuginčijamai tą patvirtino. Klifas nekantraudamas laukė, kol automatinės pompos išsiurbs skystį ir kol ventiliatoriai karšto oro srovėmis išdžiovins patalpą. Tada jis nusiyrė prie valdymo pulto ir, diržais prisisegęs prie krėslo, iškvietė Starto nuo Mėnulio paviršiaus kontrolę.

- Kontrole, - skubiai ištarė Leilandas, rišdamasis ant riešo dirželį, - kas ten pas jus dedasi, velniai griebtų?

Jam išsyk atsakė skubus susijaudinęs balsas:

- Patikrinimas dar nebaigtas, iškviesime jus po trisdešimties sekundžių. Džiaugiuosi, kad jums nieko neatsitiko, - pridūrė po neilgos pauzės.

Laukdamas iškvietimo, Klifas įjungė priekinio matomumo periskopą. Priešais jį, kiek akys užmatė, sumirguliavo žvaigždės. Na ką gi, jis startavo beveik reikiamu greičiu ir dabar gali nesibaiminti, kad nukris atgal tuojau pat. Nors, šiaip ar taip, kapsulė neišvengiamai suduš, atsitrenkusi į Mėnulio paviršių, nes ji neįstengė ištrūkti iš jo traukos ribų. Šiuo metu jis lekia erdvėje gigantiška elipse ir susidurs su Žemės palydovu po keleto valandų.

- Alio, Klifai, - staiga pasigirdo balsas iš garsiakalbio, - mes- išsiaiškinome, kas atsitiko. Nesuveikė penktosios katapultos sekcijos perjungikliai, dėl to tavo greitis dabar mažesnis už numatytąjį septyniais šimtais mylių per valandą. Taigi tu grįši į Mėnulį po penkių valandų. Bet nesijaudink, tavieji vernjeriniai varikliai išves kapsulę pastovion orbiton aplink Mėnulį. Mes pranešime tau, kada reikės juos įjungti, tu tik privalai būti kantrus ir laukti, kol atsiųsime laivą tavęs paimti.

Nervinė įtampa pamažu pradėjo slūgti. Klifas buvo visai užmiršęs koreguojančiuosius vern-

jerinius variklius: jie buvo mažo galingumo, bet jų užteko, kad pastūmėtų jį orbiton aplink Mėnulį. Ir nors periselenyje ši orbita bus nutolusi nuo Mėnulio paviršiaus vos keletą mylių, jis, skriedamas palei kalnų keteras bei Mėnulio lygumas svaiginančiu greičiu, jau galės jaustis saugiai.

Paskui jis prisiminė pokštelėjimą kontrolinėje kameroje, ir vėl užgeso visos jo viltys, nes kosmose bet kokio gedimo pasekmės visuomet būna liūdnos.

Po keleto minučių, patikrinęs vernjerinių raketų degimo grandinę, Klifas įsitikino, kad šių pasekmių jam nepavyko išvengti. Raketos neišsijungė nei rankiniu, nei automatinio būdu. Paaškęjo, kad tos kuklios degalų atsargos, galėjusios jį išgelbėti, yra visiškai nereikalingos. Po penketo valandų jis užbaigs savo orbitos vija ir grįš į starto tašką.

"[domu, ar jie pavadins mano garbei naują kraterį, - pagalvojo Leilandas. - Leilando krateris, kurio skersmuo... Koks bus jo skersmuo? Geriau neperdėti - vargu ar jis bus didesnis nei du šimtai jardų. Per mažas, kad patektų į mėnlapius".

Starto kontrolė vis dar tylėjo, bet juk nieko stebėtino - ką galima pasakyti žmogui, kurį,

tiesą sakant, jau reikėtų laikyti mirusiu. Ir visgi net dabar, kai žinojo, kad jokios jėgos negali pakeisti jo skrydžio trajektorijos, jis netikėjo tuo, jog greitai jo palaikai bus plačiai išsibars-tę po Mėnulio paviršių. Kapsulė vis dar tolo nuo Mėnulio, o jis sėdėjo jaukioje, šiltoje meta-linėje kabinoje. Net mintis apie mirtį jam atro-dė absoliučiai neįtikėtina - beje, taip būna vi-siems žmonėms iki paties paskutiniojo atodū-sio.

Ir tuomet Klifas akimirksniui užmiršo pavojų. Horizontas priešais jį jau nebeatrodė lėkštas; tarp žvaigždžių atsirado kažkas daug ryškes-nio negu spinduliuojantis Mėnulio paviršius. Kapsulė, aplenkdamą Mėnulio kraštelį, sukūrė savitą, nepakartojamą reginį - dirbtinį Žemės patekėjimą. Tačiau kadangi kapsulė lėkė di-džiuliu greičiu, po minutės viskas pasibaigė. Žemė atsiplėšė nuo horizonto ir ėmė sparčiai kilti į dangų.

Ji akinančiai švytėjo ir atrodė beveik pilnatis fazėje - buvo matyti trys ketvirtadaliai plane-tos. Prieš Klifo akis nusidriekė kosmoso veid-rodis, sudarytas ne iš pilkų uolų ar dulkėtų lygumų, o iš sniego, debesų ir jūrų. Daugiausia vietos jame užėmė vanduo, nes Žemė į Klifą buvo pasisukusi žiburiuojančiu Ramiuoju van-

denynu, o jame atsišviečiantys saulės spinduliai savo mirgėjimu užgožė Havajų salas. Lengvas atmosferos šydas - apsauginė antklodė, kuri po keleto valandų būtų sušvelninusi jo kritimą, - slėpė geografines detales; galbūt štai ta, iš šešėlio išnirusi, tamsi dėmelė - tai Naujoji Gvinėja, tačiau Klifas nebuvo tuo tikras.

Karčios ironijos esmė buvo ta, kad jis skriejo šio nuostabaus švytinčio perlo linkui. Dar septyni šimtai mylių per valandą - ir jis pasiektų Žemę. Tik septyni šimtai mylių - ir viskas... Jis taip pat sėkmingai galėjo svajoti apie septynis milijonus...

Matydamas kylančią Žemę, jis nenumaldomai panorio namo, ir tuomet prisiminė bauginančią pareigą. Daugiau atidėlioti nebuvo galima.

- Starto kontrolė, - iš visų jėgų stengdamasis šnekėti tvirtu balsu, ištarė Klifas, - sujunkite mane su Žeme.

Tai buvo viena iš pačių keisčiausių Klifo gyvenimo minučių: jis, Mėnulio belaisvis, sėdėjo kapsulėje ir klausėsi, kaip jo namuose, kažkur už ketvirčio milijono mylių, skamba telefonas. Ten apačioje, Afrikoje, dabar vidurnaktis, ir praeis šiek tiek laiko, kol kas nors atsilies į jo

skambutį. Jis įsivaizdavo, kaip Maira sujudės per miegus, - bet juk ji jau apsipratusi su nuolatiniu nerimu ir prabus akimirksniu. Jie abu nenorėjo, kad telefonas stovėtų miegamajame, taigi jai prireiks bent jau penkiolikos sekundžių, kol atsikels, įjungs šviesą, uždarys duris į vaikų kambarį, kad jų nepažadintų, nusileis laiptais ir...

Jos balsas pasiekė jį perskrodamas neišmatuojamą erdvę ir atrodė toks garsus bei aiškus, tarsi jie būtų buvę visai šalia. Jis pažintų šį balsą ir iš paties tolimiausio Visatos kampelio; vos tik išgirdęs, išsyk pastebėjo nerimo gaidelę jame.

- Misis Leiland? - paklausė telefonistas iš Žemės. - Aš sujungiu jus su vyru. Neužmirškite, kad garsas vėluoja dvi sekundes.

Įdomu, kiekgi žmonių Žemėje, Mėnulyje, ryšių palydovuose klausosi mūsų pokalbio, pagalvojo Klifas. Sunku paskutinįsyk šnekėtis su artimaisiais nežinant, kiek žmonių girdi tavo žodžius. Bet vos tik ištarė pirmąjį žodį, visi žmonės pasaulyje nustojo egzistavę, liko tik Maira.

- Brangioji, - pradėjo jis, - tai aš, Klifas. Bijau, kad negalėsiu grįžti namo, kaip žadėjau. Iški-lo.... techninių nesklandumų. Kol kas dar vis-

kas gerai, bet man gresia didelis pavojus.

Jis sunkiai nurijo sausą gumulėlį, įstrigusį gerklėje, ir, neleisdamas jai prabilti, skubiai tęsė toliau. Keletu žodžių nusakė susidariusią padėtį bei, norėdamas nuraminti save ir, žinoma, ją, pridūrė, kad nepraranda vilties.

- Mėnulyje daro viską, kas tik įmanoma, - pasakė jis. - Galbūt jiems pavyks laiku išsiųsti laivą, kad paimtų mane, bet dėl visa ko norėjau pakalbėti su tavimi ir su vaikais.

Kaip jis ir tikėjosi, Maira ištvėringai pakėlė šį smūgį. Klausydamasis jos atsako žodžių, atskriejančių pas jį iš tamsiosios Žemės pusės, Klifas jautė, kaip stipriai jis myli savo žmoną ir kartu ja didžiuojasi.

- Nesijaudink, Klifai, aš esu tikra, kad viskas bus gerai. Jie spės tave perkelti į laivą, ir mes praleisime atostogas taip, kaip esam suplanavę.

- Ir aš taip manau, - sumelavo jis. - Bet vis dėlto pažadink vaikus. Tik nesakyk jiems, kad man gresia pavojus.

Po pusės minutės, kuri Klifui virto amžinybe, jis išgirdo mieguistus, bet jau susijaudinusius vaikų balsus. Klifui atrodė, jog įmanytu atiduoti likusias keletą savo gyvenimo valandų už

tai, kad paskutinį kartą galėtų į juos pažvelgti, tačiau krovininė kapsulė nebuvo aprūpinta tokia prabanga, kaip fonovizorius. Galbūt taip ir geriau, todėl, kad žiūrėdamas jiems tiesiai į akis, jis nebūtų įstengęs nuslėpti tiesos. Greitai jie sužinos, kas atsitiko, bet ne iš jo. Šiomis paskutinėmis akimirkomis jam norėjosi tik vieno - kad jo vaikai būtų laimingi.

Bet kaip sunku atsakinėti į jų klausimus, kalbėti, kad greitai juos pamatysiąs, žadėti tai, ko jau nebegalės ištesėti. Tik didžiulėmis valios pastangomis Klifui pavyko susitvardyti, kai Brajanas jam priminė Mėnulio dulkes, kurių jis kartą jau buvo užmiršęs parvežti. Šįsyk jų nepamiršo.

- Taip, Brajanai aš vežu tau Mėnulio dulkių - štai jos, šalia manęs. Greitai tu galėsi jas parodyti savo draugams (greitai jos grįš į tą pasaulį, iš kurio prieš keletą valandų buvo paimtos). O tu, Siuze, būk gera mergaitė ir klausyk mamos. Tavo paskutinioji mokyklos ataskaita man nelabai patiko, ypač pastaba dėl elgesio... Taip, Brajanai, aš paėmiau tas nuotraukas ir uolienos gabaliuką iš Aristracho kraterio...

Nelengva mirti, kai tau trisdešimt penkeri, bet ir dešimtmečiui berniukui bus sunku, nete-

kus tėvo. Ką Brajanas prisimins apie jį po keleto metų? Galbūt tik tolimą balsą iš kosmoso - juk Klifas Žemėje praleido taip maža laiko... Paskutinėmis savo gyvenimo minutėmis jis lekia kosmine erdve ir netrukus pasuks atgal į Mėnulį, kas jam daugiau belieka? - tik perduoti Žemei savąją meilę ir viltis. Dėl viso kito tenka pasikliauti Maira.

Kai suglumę, bet laimingi vaikai pasitraukė nuo telefono, atėjo metas pakalbėti apie reikalus. Dabar reikėjo neprarasti savitvardos ir viską išdėstyti šaltakraujiškai. Mairai teks gyventi be jo, bet jis gali nors kiek palengvinti jos dalią. Gyvenimas juda į priekį, kas tau beatsitiktų, o šių laikų žmogui gyvenimo sąvoką sudaro įnašai ir skolos, draudimas bei bendros banko sąskaitos. Beveik abejingai, tartum jie kalbėtųsi apie kažką, jam visiškai svetimą, - o juk greitai taip ir bus, - Klifas ėmė pasakoti apie savo reikalus. Viskam savas laikas - dabar jausmai užleido vietą protui. O emocijoms metas ateis po trijų valandų, kai jis paskutinišyk priartės prie Mėnulio paviršiaus.

Jų nepertraukinėjo, nebylūs ryšininkai tyliai palaikė pokalbį tarp dviejų pasaulių; atrodė, kad visoje Visatoje liko tik du žmonės - jis ir ji....